

آبونه شرائطی

داخلی، خارجی، هری راجیون
سنه لکی (۲۵۰)، آلتی آیلانی

(۱۳۰) غروشدر .

نسخه سی ۵ غروش ،

سنه لکی ۵۲ نسخه در

اداره خانه

باب حال بناده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدل پدیندر

مسلكه موافق آثار مع المنونیه

قبول اولنور . درج ابدلین

یازیلر اعاده اولوقاز

الکلیت

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفتعلق مجموعه اسلامیه در

صاحب و مدیر مسئول

باش محرر

اشرف ادیب

محمد عاكف

واحه یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد : ۴۵۲

۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۸

پنجشنبه

۱۸ کاتون اول ۱۲۳۵

جلد ۱۸

حيث من عندها السني تجلي
بدر مجدر وسودر وكال
بارك الله للجميع بقدر
واستنارت به العيون فأرخ

نجمه البدر في سماء الفخر
نور وجه الملا جليل القدر
لاح بالسعد للوجوه العز
زفت الشمس بالصياق لبدر

۱۳۳۸

موعظه

دار الحکمة الاسلاميه اعضا سنده استاد مکيم فريدک افنديک
آيا صرفه ده کی موعظه لری

— ۴ —

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم . (فن یردالله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضيقاً حرجاً کأنما یصعد فی السماء کذلک یجعل الله الرجس علی الذین لا یؤمنون) صدق الله العظیم .

بو درس ، دیگر درسک متممی در . بحتمز الوهیه قارشی انکار والحاده صاپانلر حقند ایدی . بو خصوصده سویله به جک چوق سوزلرمز وارد . بو بحتمک اهمیتته مبنی بر قاج درس دها بو ودایده دولاشه جنز .

جناب حق قرآن حکیمنده بو یوریورکه (فن یردالله) برکیمسه بی مظهر هدايت ایتک ، طریق حق تسلیک ایتک مراد ایدرسه (یشرح صدره للاسلام) اونک کوکسی ، قلبی قبول اسلام ایچون کشاده قیلار . یعنی حقایق اسلامیه بی قبوله مستعد قیلار . نه وقت جناب حقدن ویغمبر دیشاندن بر شی تبلیغ اولونسه بلا تردد قبول ایدر . الله اولیه استعداد ، اولیه کشایش ، اولیه قابلیت ویرمش . بوتون حقایق اورایه رجوع ایدر . قلبه اصلاً بر خوف کلز . هیچ بر مشکل تولد ایتز . کندیسنه نه تبلیغ قیلندیس تبلیغ اولوندی کی قبول وتصدیق ایدر . اوکا بر مخالفت کوسترمز . تبلیغات نبویه بی ایشدکجه ایمانی یوماً فیوماً مزداد اولور .

برده عکسی وار : (ومن یردان یضله یجعل صدره ضيقاً حرجاً) الله بر قولنی ده حکمت بالغه سبحانه سی اقتضاسنجه دوچار ضلال ایتک ایسترسه قبول اسلام ایچون کوکسی دارالتیر . هیچ بر حقیقت استعدادینه توافقی ایتز . نه سویلنسه اولی آثار . چونکه قلبی دار . ایمانی ، اسلامی قبوله غیر مساعد . او حقیقت اوراده جایکیر اوله ماز . الا بین ، اک مدلل ، اک ظاهر بر حقیقت اسلامیه ایله برابر قلبه لا اقل اون شبه کیرر : عجبا بویله می ، عجبا شویله می ؟ بوقه تعارض ایتدی . بو عقله اویدی می ؟ بونده بویله بر معنی کامندر . بوشو صورتله توجیهه مستعددر ... کبی بیک درلو شکوک وشبهات هجوم ایدر .

دوشونسه لر بردها (تعطیل اشغال) وقوعبولیه حق بر صورت حسنده بومسئله دخی حل ایدلش اولور . حالبوکه اغنیا فقرادن زیاده طمعکار وقفرا ایسه اغنیادن فضله جلب احواله خواهشکر اولدیفندن عمله مسائل عالشمول بر تشوشله دوام ایدوب کیدیور . اغنیادن مقصد ، اصحاب سرمایه ، فقرادن مقصد عمله اولدیفنی ایضاحه لزوم یوقدر . دین اسلام ، آریستوقراسی و دیمقراطی اصولارینک ایکسینی بردن حاوی و حقوق سیاسی و شخصیه ده هرکسی مساوی طوتدیفندن همان هرشیده بالمعوم منسوبینی تطیب ایتک ماهیتنده در .

شریف قریش ایله عبد حبشی نظردینده مساویدر . هیچ بریسی آخرک حقوقه تجاوز ایدمز .

سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی هر مسئله ده دینک مطمح نظری حق وعدالتدر . قوت ورقابت دکلددر . رقابت احتراضی تولید ، احتراض ایسه حقوق آخره تجاوزی تزید ، حقوق آخره تجاوز ایسه خفی ویا علنی فوضایی تشدید ایدر .

حق وعدالت ایسه فرمان الهیدر . بین البشر جاری اولان هر معامله ده فیوضاتی نامتناهیدر . قوت ، کندیسنه فائق دیگر بر قوله یقتلیر . حق وعدالت ایسه ناقابل انهدامدر ، ابدی الدوامدر . انسانلری معنوی و مادی ایکی اساس علوی اوزرنده یوریده رک معنویاته فکر ونظری اعلا و منافع مشروعه مادیه ایله ده احوال حیاتیه سی تنظیم و بوجهله مسعودیت بشریه بی ابقا دین جلیل محمدیه مقصود اقتصادر . اخوت اسلامیه جامعه سی مناسبتیه یازدیفمز بومقاله یه ختام ویریورز . دیگر بر مقاله ایله عالم اسلامده کی انحطاطک اسبابی تشریح ایدم جکزر . ومن الله التوفیق . اسکدار عبدالعزیز مجدی

قصیده تاریخیه

عقد متین مناسبتیه تدقیق مؤلفات شرعیه مجلسی رئیسی فاضل محترم شیخ صفوت افندی حضرتلری طرفندن انشاد اولونان بوقصیده تاریخیه خاکای شاهانه یه عرض ایدیلک اوزره شیخ الاسلام افندی حضرتلرینه تقدیم اولنمشدر .

اصبح الكون في سناء البشر
والهنا زاد في العوالم نوراً
وغدى الناس في انشراح صدور
كيف لا والسرور عم رحاباً
رحمة الله للخلائق طراً
وارث الملك عن سراء ملوك
آل عثمان للعباد هبات
وحماة لدين احمد حقاً
سره الله في حكمة انس
قرة العين شمس برج عفاف
سره الله وهو سر اميراً

بحمد الله معلن بالمشكر
حيثما افتر عن بريق الدر
وبدى اليسر ما حيا للعسر
حل فيها الملك غوث العصر
ووحيد الملوك جم الخير
جل تعداد فضلهم عن حصر
يرتجى عند حادثات الدهر
بأياد من الاله ونصر
درة الدهر في البها والطهر
ذات فخر على الاوانس الزهر
لا يضاهي ولي عهد الامرا

اوت ، شیطان ، قلبك اوكنه ديكلمش ، ایمان واسلامه دائر نه
كليرسه اورايه دخوله مانع اولور . بونك ايتاني قولايدير . هر كس
نفسنده تجربه ايدر . شيطان (شطون) ميدير ، (يتان) ميدير ؟
دييه اصلي ، مشتق منه آلاميه حاجت يوق . اسكي هندليردن
شيطانه بيلم نه ديورلر مش ، فلان كي فكرلره ... هيچ اونلري تحقيق
وتدقيقه لزوم يوقدر . يعني انسان شيطانك تصرفاتي قلبنده ، وجداننده
كورور . اونل وجودينه بزم وجود مزدن بونك دليل اوله ماز .
شيطان ندر ؟ اوني ايضاحه نه لزوم وار ؟ هر كس نفسنده تجربه ايتلي .
نه وقت اسلامه تمسك ايلك ايتيرسه كنديسك اوكنه بر قوه زاجره
ديكيلير . ايشته شيطان اودر . اشتقاق ايرامق زحمتنه قائلانه به هيچ
عمل يوق . الكي كوكنه قوي ، اكسه سندن ياقه لا .

الله بعض حقايق طوغرودن طوغرويه سويلور . اوني على حاله قبول
ايدرسك . ايشته بويله . الله بر قولاني ضلاله نسبت ايتديمي كوكنه دارا تير .
بو حاله كرفتار اولان بر آدم آرتيق هيچ برشي قبول ايتير ، بلكه
ايتلك ايتير . فقط ايدم من . ايشته بونلله كي (كانما يصعد في السماء
كذلك يحمل الله الرجس على الذين لا يؤمنون) بو حقايق اسلاميه ، كه
او كا قارشى درميان ايديلور ، بو تبليغاتك كافسي او كا ، سياه جيقمق
كي مشكل كلير . بلكه شقي ازيلدير . يوق ! كي مسكه سعادت
وشقاوتنه حكم اولونه ماز . بو تكليف او آدم ايچون حركت قسريه
كي (كافك كسريه او قورلر ، فقط يا كلشدر . طوغروسي كافك
فتحه در) . بر حركت غير طبيعيه در . ناصيل كه اجسامي جاذبه ارض
يوقاريدن آشافي چكيور . طاشي يوقاريسي آتارز . حركت طبيعيه سته
نظراً او حركتي حركت قسريه اولور . بوده بويله .

يكي نه ياهلم ؟ الله ديور : بر كيمسه يه هدايت مراد ايدرسه
اونك كوكنه قبول اسلام ايچون كشاده ايدر . ديك اوليور كه بو
مراد الهى . اويله ايسه بلكه نم استعداد من الازل مقدر ، بويله
شيلره اوغرا شمع جائز دكلدر ... كي شيلر صفت عبوديته منافيدر .
كيمسه كندى حالي بيازم . صوكرا نتيجه جبره وارير . بو بر مسئله
علميه در . اصولي وجهه تدقيق ايديلير . قدر مسئله سي كي اك غامض
مسائلدندر . بوفكرلرك عوام آرمنده شيوعى بيله جائز دكلدر . ابي
نتيجه ويرمن . نه كيم مملكتمزده چوق كيمسه لري شاشيرتمش ، ضلاله
دوشورمش . بونلر تدقيق اصولي دائره سنده اولورسه مستحسن اولور .
عوامك ادراك بونلري تدقيقه مساعد دكلدر . بك چوق فساد مؤيدير .
هر درلومنهاي اجرا ايدر . قدر بويله ايمش ، دير . اويله اولماز . صلاح وتقوايه
كلنجه اوراده جبريه اولور . ياهمام ، ايدم . لكن مفاسد خصوصنده
اراده فكري ، عقلنه بيله كلز . مثلاً بر قرمزي كيسه نك ايچنه بر از
سازي آتون قويوبده « آل » ديسه لر ، هيچ دوشونمز ، آير .
« عجبا نم بو خصوصده ازاددم وارميدر ؟ عجبا بو آتونلر بكا
مقدرميدر ؟ » ديمز . در حال آير . عقل بوني اقتضا ايدر . عكسي

صورتده حركت ايدنجه آدمه دلي ديرلر . ايشته اراده الهيه خصوصنده
بويله جبري اولمامي . اونك ايچون خلافي ده تدقيق زاندر .
ديك اوليور كه اصل درسك اساسي بودر . هب بو ايمان وكفر
مسئله سي . جولان ايتديكمز دائره بودر . بو طريق مجاهده ده دوام
ايدوب كيده جكز . آرتيق دوه من زرده طورورسه اوراده اينرز .
في الحقيقه بو آدملرده هر فان اولماديكي كي انصاف ده يوقدر . بونلره
ايمان توصيه ايتسه كز : الهى انكار ايتمه ، مقدساته تعرض ايتمه ، آخزه
آينماز سوزلر سويلمه ! هايدمي فرائض ايتا ايتيرسك ، باري لسانكي
كف ايت ! ديسه كز سزه كولر :

— آدم سن ده ! ... بوزمانده بويله شيلردن ده بحث اولورمي ؟ انسان
ياشايه بيله چكي قدر ياشار . اولور كيدر . ايشته او قدر . نه ايمش او بيمش
بعد الموت ؟ بر زمان كله جكمش ، تكرار روح نفخ ايديله جكمش ،
حساب صوروله جقمش ... آدم ! بكرمنجي عصرده بويله شيلره
اينان اولورمي ؟ بوقدر اذواق دنيوه وار . آخرت فكريله بونلردن
محرومي قاله جفز ؟ به ، ايچ ، ذوق و صفا كه باق ... والسلام .

بويله دينلر اولماديكي كي ، دها ايلري كيدوب هر كسي صابديرمق
ايشته ينلرده وار . ايماني دليلسز قبول ايتيور . فقط كفري ناصيل قبول
ايديور ؟ كرك تصديق ، كرك انكار ، تحقيقه مستند اولميدر . چونكه
هر ايكي سي ده غايت مهمدر . حال بوكه بونلر كفري ايمانلردن چوق
ضعيف . قوي بر منكرده دكل . امتحانه چكسه ك برشيدن خبري يوق .
هاني ، بر منكر محقق اولسه .. اوزون اوزون تحقيقات و تبتاتده
بولونمش ده شومستلهده صابمش .. بويله اولسه انسان عقلي ايرديكي قدر
حقيقي سويلر ، بلكه حق قبول ايتدير . حال بوكه بونلرده او قابليت ده
يوق . يعني كفرلري ده بر تحقيقه مستند دكل . كور كورينه بر انكار .
جهلك ويرديكي بر جزائله عقلنه كلني سويله يور . بوقدر حكما ، بوقدر
علما احق ميدى ؟ بودالا ميدى ؟ اونلر بحق مدرك اولمشلر . تصديق
ايتمشلر .

— بن ايتيورم .
بلك اعلا ، ايتمه . فقط دليلك نه ؟ بوني سويلده بزه انكار كرك
سيبي آكلايهلم . الله بر ادراك ويرمش . نامتناهي ميدر ؟ الله سي . حاشا .
ادراك كلينسه صاحب ايدوب بو كره ارضك اوزرينه قويه جق . صوكره
او كاشريك اوليه قالفيشه جقسك . الآن حقايقني استخفاف ايديورسك .
ياسني بر آزدها متفكر ، بر آزدها متعقل يار ايتسيدي نه ياپاردك ؟ ارض
وسماي بر رينه قاناردك .

اولا حدود معرفتي بيل . الله وجودك تپه سته برقفا قومش ،
اورادن بش بجره آچيش . بونلردن سكا صنعتخانه اسراريني كوستريور .
آلنجيسي اوله مازميدى ؟ فصل اوله مازدي . « بووانقاره » بوكون
دردنجي بعددن بيله بحث ايديور ...

سكا لازم اولان بوقدرى . ديك كه برالنجي حسك نه اولمسي لازم
كه جكني آكلامق ، اونك متعلقني بيلمك سنك ايچون قابل دكل . حتى

دوشوہ مزسک . دوشوہیہ قالدیشیرسک دماغکک . کیریشنی قوباریرسک .
نہ قدر بیلدیرلشسہ اورادہ توقف ایدہ جکسک ! سنک قوہ عاقلہک بو
حقایق تمامیلہ احاطہ ایدہ جک . صورتدہ خلق ایدیلہ مش . اللہ مفتاح
خزانہ اسرارینی سنک الہ ویرمش ، ایستہ دیکک کی بیج ، کس .
بویلہ می ظن ایدرسک ؟ معرفتکدہ حدودی وار . درلو درلو مسک
فلسفیدہ آدمیر کلشیر . مثلاً معرفت مطلقیدر ؟ نسبی ، اضافیدر ؟
بونی بیلہ جکس . ایقانیہ وار ، احتمالیہ وار ، حسابانیہ وار . اضافیہ اثباتیہ ،
اضافیہ انتقادیہ ، فکریہ ، فلان کی یوللر وار . بونلرک ہیسی حدود
معرفتی باشقہ درلو تعین ایدیور . ہیسی حقیقت معرفتی بیلک ایستہ مشلر .
فقط انسانک التہ کی اندازہ نہ قدر اولچر ؟ بونلرک ہیسی بر مسئله
فلسفیدہ . بونلری ایجہ بیلہ جکسک .

ہم بونلر اژانس رویتر تلفرانی کی اوقونماز . ہیسی ای ا کلامق ،
هیچ برندہ شہہ قالمق شرطیلہ اوقونور . صوکرہ میزان عقلہ اورولور .
— بن ہیسی یادم . فقط یہ ایٹاہ جق برنی بولہ مادم ...
آرتیق اوسنک نصیحت . دیکک کہ سنک کوکسک دار . اونور اورایہ
کیرمیور . مرانغوز کتیروب دہ اونی کنیشلہ تمہنک دہ امکائی یوق . ید قدرت
نہ قدر احسان ایتدینہ اوقدر . ثاب اول ، بو ظلمتدن قور تولق ایچون
دعا ایت . بلکہ مظهر ہدایت اولورسک . (بحوالہ مایشاء ویت)
اوت بونلر ا کلاشیلہ جق . نامتہای مابعد الطبیعی مسائل وار .
زمان ، مکان ، ازلیت ، ابدیت ، آن دایم ، استمرار مطلق مسائلی وار .
فرانسزی ، انگلیزی ... ہیسی کتابلرینہ درج ایتلر در . اوروپانک
یوتون دارالفنونلرندہ اوقونیور . دیکک بو ، علم طریق . جہل طریق
دکل .

شیمدی مسائل تعمیق ایتش قاج کشی بولہ بیلیرسکس ؟ بن یمن
ایدرم کہ منکر کچینلرک چوغی بو مسائلک وجودندن بیلہ خبردار دکلدر .
ہیسی مقلددر . ایماندہ تقلیدہ راضی دکل . فقط کفر دہ راضی اولیور .
چونکہ او منفیدر . مثبت کوچ ، منفی قولای . یامق مشکل ، ییقمق
قولای .

صوکرہ اثبات واجب دلائلی وار . فیزیقی ، مابعد الطبیعی ، اخلاقی
وسارہ ہیچ بریسنک فائدہ سی یوق . بونلر اوروجک اغیلہ عنقای
مغرب آوینہ حقیقہ یہ بکزر . بودلیلر عقلی تطمین ایچوندر . حقیقت
الہیہ یہ نظر آ ہیسی کان لم یکن حکمندہ در . بونلری سرد ایتکدن
مقصد ، منکرلر براز عقل ومنطق دائرہ سندہ طورسونلر دیہ در .
مسئلہ بو .

احوال دہ بونلرہ یاردیم ایدیور . عافیت بر ، امراض بیک . بر
جنت ، برضلال کہ اوکنہ کافی دہ ویرمک کیدیور . ایمان بردانہ . داعی
کفر ایسہ نامتہای . ایکی کشی بریرہ کلنچہ الہ بر بالعلہ الوب اسلامی
بالطہ لامیہ باشلارلر . بو مرض الحاد نزلہ کی ساری بر خستہ لقدر .
بعض خستہ لقلر بالعلاقہ ساریدر . ہائی بر خستہ لقل واردر ، داء الرقص
دیورلر . بعض کیمسہ لر آخولرینی ، بورونلرینی اویتاتیلرلر . قواسی

متزلزل ، بنیہ سی مستعد مرض اولان آدم اونلرہ باقارسہ برشیلر قابار .
بو خستہ لقل بالعلاقہ ساریدر . اسنہمہ کی . یعنی سرائی میقروب واسطہ .
سیلہ دکل . قارشوسندہ کنی مانیتیزمہ ایدر . مثلاً سز اسنہجہ قارشو
کزدہ کی ذات دہ اسنہمہ یہ باشلار . مثلاً مخاطبکسز قارہ لشندن بحث
ایتسہ معدہ کزی بولاندیرر . بونک کی عقلی بولاندیرر بیلن بیوزلردہ
آدمی ظیر دلی یابار . اللہ جملہ مزنی سوہ قریندن محافظہ ایلہ .
حقیقہ بو تلقینات جوق قادیر .

شیمدی مودہ بو : اسلامیت علیہداری . ہر طرفدہ بو فکر
تلقین ایدیور . مختلف واسطہ لزلہ ، یازیلرہ متصل الحاد نشر ایدیور
طورییور . ہیئت اجتماعیہ ییقمق خصوصندہ بونلرک نہ قدر مضرتی
وار . « نہ اہمیتی وار ؟ سویلنوب طورسونلر ! » دیوب دہ کچمہ ملی .
ایکی سوز انسانک دماغی آلت اوست ایدر . تاقین ، پروباغاندا جوق
یامان شیدر . بونلر اولہ مضر آدملردر کہ تلقیناتلر یلہ انسانی دینندن دہ ،
ایمانندن دہ ، یار جانشدن ، معشوقہ وجدانشدن دہ صوغوتورلر .
نہ اولہ جق ؟ ہر طرفدہ ایشیدیکک بو ، کوردیکک بو : انکار والحاد .
نرمیہ کیدرسہک اسلامیت دشمنلی . اللہ محافظہ ایلسون ، نقلندہ بیلہ
مخدور وار . اولہ دیورلر :

— دین می ؟ براقیٹ شو قارہ قوتی ! الی عصری متجاوز بر
زماندنبری انکشافزہ مانع اولوب طورییور !

اللہ جزالینی ویرسون . نہ جسارت ، نہ جرأندر بو ! بوفکرلر ،
بوتلقینلر وبا میقرونی کی در . یوتون بر جمعی محو و خراب ایدر .
اللہ ، شرلرندن امت محمدی محافظہ بویرسون .

شیمدی شو (مواتد) نظریہ سی بیلیرمیسکس ؟ قانون الصیال .
ایکی درلو ادراک واردر : بری ادراک واضح ، بری ادراک غیر واضح .
ادراکات واضحہ شعورمن داخلندہ اولان ادراکاتدر . ادراکات غیر
واضحہ بزم حیطہ شعورمن داخلنہ کیرمن ، اما انسان بو علاقہ
اتصالدن طولانی دکل یالکسز نفسندہ ، کائناتدہ جریان ایدن حادثاتدن دہ
متأثر اولور . نرمہ قالدی کہ کندی اطرافندہ دوران ایدن ، حیطہ
شعورندہ ادراکات واضحہ صرمنہ کچن کفر یاتدن متأثر اولسون . بر
بولافلری ایشتبہ سہک بیلہ یہ متأثر اولور . چونکہ وجدانلرمن
برینہ مربوطدر . اونک قبالغندن خستہ انقباض طاری اولور .
بونلر ایشتبہ ہب بوملمتک نتیجہ سیدر . حتی دکل ایشک ایچندہ
بولونمق ، اوجھالس و محافظہ براز داھا اوزاق بر مسافہ کتسہک قلباً
دھا مسترخ اولور . فقط تلسر تلغرافلہ او ظلمتلر یہ قلمزہ کلیر .
بن اونلرک افکارینی تقریر ایتسم ! « نرمہ دن بیلورسک ؟ » دیہ
صورمہ یہ حاجت یوق . نہ سویلدر کی ایشتبہ دیکم حالہ یانلرندہ بولور
نمش کی برمدن کیروب نرمہ دن چیقدر کی یک اعلا بیلیرم .

بو دولت ابد مدت ناصیل باشلامش ، بو دینہ ناصیل حرمتکار
اولش ... سلاطین عظام حضراتی — اللہ جملہ سہ مغفرت ایتسون ،

عقبادہ درجات عالیہ فائل بویورسون - ہیبی بو دین مینک اعلاستہ جالیشملر . بو دولتی بو اساس اوزرہ قورمشلر ، ملتی بو حس ایله پرورده ایتشلر . بو سایہده بو ملکی تأسیس ایشلر . ایشته ایلك بادشاہ : عثمان غازی . باباسنک صاعقلندہ برکیجه مسافر اولدینی ئوده قرآن عظیم الشانہ قارشی صباحہ قدر ال پنجه دیوانہ دوریور .

سلطان سلیم اول قرق نفر خاص اوطله لینگ قتلہ امر ایدیور ، خرقہ سعادتک خدمتندہ قصور کوستردیلم دیہ . [بیلیم ، بوکادہ نہ دیہ جکلر . اودہ فکرہ کلدی . ذاتاً کلن فکرلر ہب چفت کلیور . دعوادہ کلیور ، دفعی دہ کلیور . صوکرہ زنیلی علی اقدی نك دلالتیلہ ہم عفوہ ہم دہ مأموریتلری اعادہ ایتدی . شبہ یوق کہ بو بر تہدید ایدی .]

سلطان احمد خان اول قدم سعادتک نقشنی سورغوج کبی باشندہ طاشیدی .

والد ماجد جہانبانی سلطان عبد المجید خان حضرتلری حضرت ہدایہ حرمتہ اسکدارہ متوجہاً چوبوق ایچمزایمش . ادبی آکلایک . بو دین ناصیل یاشامش . بوجوہ مقدس شو قدر عصر دن بری ناصیل محفوظ قالش . اللہ جلہ سنی غریق رحمت ایتسون . ہیبسنک غفراتی تمنی ایتہنی وجیہ ذمت عد ایدرم . بو سلالہ کزینک بو دین جلیلہ خدمتلی پک بویو کدر . سلطان سلیم جلبدہ ایلك خطبہنی اوقوتدینی زمان خطیک (مالک الحرمین الشریفین) دیدیکنی ایشیدیر ایشیتمز پک متأثر اولدی :

— مالک الحرمین نہ دیمک ؟ دیدی ، حاشا حاشا . بن مالک الحرمین دکل ، خادم الحرمین الشریفین م . یعنی بن بیت اللہک ، رسول اکرمک روضہ مطہرہ سنک خادمی ہم خادمی . دیہ سجده کاهنی کوز یاشلرینہ غرق ایتدی .

ایشته بو مملکت بو حسارلہ قورولدی . بو خلق بو حسارلہ پرورده ایدیلدی . بو کشورلر بو حسارلہ فتح ایدلدی .

— ای اما شیمدی بز باشقہ مجرایہ چورہ جکیز . اللہ سلامت ویرسون ! بو قفا ایله الکزدہ بر کوی قالرسہ مجراکزی اورادن آقیدک .

اوت اقدیم ، قلبدہ کی ایمان شکوفہ سنہ صو ویرمک لازم . بونلرک ویردکلری ایسہ صو دکل ، پتول . حمالی روح .

— ہم عظم وار . عقلاً ہر مسئلہنی محاکمہ ایدرم . قاج پادشہک عقلک وار ؟ ہانکی مسئلہدہ علی وجہ الايقان معلوماتک وار ؟ بوتون قنلری بیلورمیسک ؟ امتحانہ کلنجه یان چیزرسک . چونکہ او معلوم . تباشیری آلوب تحتہ باشنہ کچینجه تحتہ نك قارہ سی کبی یوزک سیم سیاہ اولور . جہلک میدانہ چیقار . ایشته بونلر بویله ! ہر حقیقت بورنک دیندہ متجلی . بو طولہنی عالمہ یوتدوریور . سنک عقلک قاج پادہ ایدر ؟ سوہ استعمال ایدرسک جنونہ منقلب اولور . مثلاً عقلکی آرتر آرتر ، باقلم نتیجہ نہ اولور . انسانک حال محنتدہ کی

درجہ حرارتی ۳۷ در : درت درجہ دہا ضم ایت ، باقی نہ اولور ؟ صایقلامہ یہ باشلار . ہر شینک زیادہ سی ایی دکل ؟ پادہ نك ، ملکک ، یمنک ، ایچمہ نك زیادہ سی ہر کس آرزو ایتدورمی ؟ بونک کبی حرارت غریزہنی دہ قرق برہ چیقار . صوکرہدہ ہدیان محمومی دیکلہ . نامتناہی ہرزہ لرہ حقیقت سوسی ویرمک نہ لر سویلر . موجودی معدوم ، معدومی موجود کورمہ یہ باشلار . عینی جنسدن درت درجہ فضلہ نہ لر یاپار . دیمک او عقلک دہ حماسی وار . « عقلی آرتردم » دیدکجہ ساحۂ عقلدن تباعد ایتدک ، خبرک یوق . اللہک توفیقنہ مقارن اولورسہ او وقت سنک عقلکدن فائدہ حاصل اولور . یوقسہ توفیقسز عقلدن ہیچ بر فائدہ یوق .

[درسمز دہا زیادہ حسی اولیور . ذاتاً مخاطبمز غیل . بز او غائبہ کی مخاطبمز لہ سویلہ شیورز . سزدہ سامع بولونیورسکیز .]

سندہ ہما وار ہما . واقعا عقلک زیادہ . فقط بر ایشہ پاران دکل . بر فوران ، بر جرزہ ، بر عجوبہ روزکار . سن دین محمدی نی علی مایلیق کورمک ، حقایق اسلامیہنی کاهی حقہا بیلیمک ایسترسک اولا ادب محمدی ایله مؤدب اول کہ نہ اولدینگی کورمک .

الکہ بردورین آل . چک ، چور . اونک حد معلومنی بولہ دن برشی کورہ مزسک . ہر طرف دوماندن عبارت . لکن اونی حد معلومی ، معیار قیسی نہ ایسہ اوکا کورہ دوزلہت ، او وقت باقی ہر شینی ناصیل کورورسک . سن دینہ قارشی اولیلہ بر موقع رذالندہ طور یورسک کہ اونی کورمہ نك ، اونک فیوضندن مستفید اولمہ نك امکانی سنک ایچون یوق . صوکرادہ « بن دینی بیلیم » دیہ دعوائ کاذبہدہ بولونیورسک . مثلاً یاغلی بویا بر لوحہنی سیر ایدرسک . نظر ایچون معین بر مسافہ واردز . اونی اورادن سیر ایتلیدر . او نقطہ یہ کلہ پنجه برشی کورہ مزسک . اوت تماشا ایچون لازم کلن یردن سیر ایتلیدر . سن دیندن فرسخ فرسخ تباعد ایدورسک ، ہیچ برشیدن خبرک یوق . صوکرہدہ فلاطون زمان کچینرسک . ایشته بو اولمادی . بوکا دلی صاحبہ سی دیرلر .

انسانک قلبی بر شمس حقیقتدر . افکار اسلامیہ اونک اطرافندہ دون سیارات کبی در . افکارک دوعری ومنور اولسی شمس ایمانک اشراقہ متوقفدر . او نور بارلاما پنجه موہوم دعوائہ قالمیشمق بیہودہ لا قیردی !

— اقدیم ، بز ہر حقیقی بیلیمک اوزرہ یارادیشمز . کلام اللہدہ بعض شیرلر آریورم . بولہ مایورم . حال بوکہ رطب ویابس قرآنندہ اولہ حق دکل یہ ؟ ..

اوت ، بر کرہ ، کتاب مین لوح محفوظدر ... اعتراضی بو ؟ نہ دیمک ایستہ یورسک ؟ آغز کدہ ساقیزچکنہ یورسک . اللہ سکا ہر شینی بیلدیر . مکلمی مکلف ؟ فرض ایت کہ قرآن کریم اولسون . حاشا قرآن مین اولیلہ انسان الدن چیقان قاموس العلوم والفنون قیلندن دکلدر . اولہ بیلیر کہ سنک کندی عقلکجہ ، اصولکجہ بو آرادیمک

اخلاقیات

بکن میبختد مابعدی

تفسیر:

فی الحقیقه دیگر مسلک‌ها نظراً بوسلک‌ها منفعت‌ها، خود-کامل‌شدن عاری بر علویت کوریه‌بیلیر، دی‌یلم که: خیر و شرک تمیز طبیعی، هر فردده و هی اوله‌رق موجوددر، فقط بو، مبدأ اخلاق اولسی ایچون کافی می‌در؟ .. هر حالده دکلدر، چونکه طلاقیه بو مسلک اولانجه شعشعه‌سی ویرمش اولان «روسو» بیله بو حاشه باطنیه‌نک، وجدانک، بر سائق الهی و لایخطی اولدینی سویلد کدن صکره و فقط بوره‌برک موجود اوله‌سی کافی دکلدر، بونی طانیه‌بیلنک و تعقیب الیک لازمدر، بو رهبر هر قلبه قارشی افاده حال ایتدیکی حالده اونو ایشیدنلر نهدن بوقدر آز بولنیورلر! چونکه بزه اولسان طبیعتله سویلیور، حالبوکه بولسانی بزه هرشی اونوتدیریور، دیملکه بو مسلکک ضعیف نقطه‌سی پک آئی کوسترمش در [۱].

الحاصل اخلاق منفعت و اخلاق احتیاسک دستورلری بک زیاده متحول و متنوع اولدینی جهتله بونلردن هیچ بری وظیفه‌ی تأسیسه و قانون اخلاقی بی‌ایضاحه کافی دکلدر.

اهمونه وظیفه:

مسالک اخلاقیه ایچنده ال‌مکمل و علوی اولان مسلک، اخلاقک اساسی «وظیفه و خیر»ده بولان مسلکدر، بومسلکی ال‌مکمل تفسیر ایدن، بونک ال‌بیوک ممثلده «قانت»در.

قانت کوره اخلاقک اساسی «وظیفه»در، وظیفه ایسه: «قانونه حرمة» قانونه اطاعت و انقیاددر، «قانت»ک تمیزنجه انسانک، فعلی برقاعده‌عمومیه اوله‌بیلجک صورتده حرکت ایتمی‌در، دیمک که اخلاقک اساسی، قانونه اولدینی ایچون، امره امر اولدینی ایچون انقیاددر.

بومسلک کوره بر فعل خیری اولدینی ایچون امر ایدیلش دکل، بلکه امر ایدیلدیکی ایچون خیری در، هیچ برزمان: «بوخیلیدر، بنابرین بواشی یا مالیم» دیمه‌لی؛ فقط «بو بکا امر اولومشدر، بنابرین خیلیلدر» دیمه‌لی در. شو حالده امره امر اولدینی ایچون اطاعت «خیر»در؛ وظیفه‌در؛ قانون، صورتیه، یعنی صفت امریه‌سی اعتباریه واجب‌الایفادر، بوقسه ماده‌سیله یعنی بزی اجراسیله مکلف قیلدینی خیر ایله دکل! بناءً علیه «وظیفه» قانون اخلاقی، بر امریه قطعیه‌در؛ بلاقید و شرط براسر در. بزم اجرا ایلدیکنز عملک قاعده حکمتی؛ یا عیش اولدینمز بر ایشده تعقیب ایتدیکنز قاعده حکمتی؛ بالجمله ذوی العقوله مخصوص برقاعده‌عمومیه اوله‌رق اقامه ایده‌بیلیمز امکانی در. اگر حرکتیز، بالجمله ذوی العقوله مخصوص برقاعده‌عمومیه

[۱] بالآخره بورایه عائد داها زیاده ایضاحات کوریه‌جکدر.

شی اوراده بولونماز. حاشا بوندن بر تقصیه می کلیر ظن ایدرسک؟ جناب حق سنک ایچون لازم اولان حقایق مقتضاسنه کوره تمامیه بیلدیرمش. آیات بینات ایچنده نهوجیز جوابلر وار. (یسئلونک عن الالهة قل هی مواقیت للناس) سکا هلالدن صوره‌جقار، اولره‌دی که: هر کس وقتنی بیلسون دیه، ایشته بوقدر.

اما بن تعمیق ایده‌جکم.

ایت. او آیری مسئله. هر شیئی سکا بیلدیرمک الله ایچون بر ضرورت اولایدی بویلدیرلری سکا کوزلک جامی، طبقه‌هوانیه‌ی بر ساعت فانوسی کی کوسترمزدی. بونکه جناب حقه حاشا تقصی اثبات ایتش اولورسک؟ سنک مقامک مقام عبدیت، ایشته بوقدر کوره بیلورسک. کره قرده‌ده نه وار بیلدیرمه‌مش. ایمسن بیلکه چالیشمق ایسته‌یورسک؟ وار چالیش اوباشقه مسئله!

الله ایسته‌سیدی قوای حسیه کی دها یوکسک یاباردی. ابعاد غیر متناهی‌نک سکنه‌سی سکا کوستردی. ایشته موقعی اکلا. یرنده‌اتور. جناب حقک کتاب آفاقدده بوقاعده‌سی جاری. سندن ساقلا دینی شی وار، سکا کوستردیکی شی وار.

اما بن آکلا یورم.

آکلا. فقط تمامیه آکلام دیرسک اصابت ایتش اولمازسک. (ایحسب الانسان ان یتزک سدی) سن هیچ بر قید ایله مقید اوله، باشی بوش کز... یاغماوار. الله هینسی میزان ایله یا عیش. بعض شیلری اوله کوسترمش. مثلاً کونش ارشدن بر میلیون درت یوزبیک کره فضل بویوک. حالبوکه سن اونو رمضان بیده‌سی قدر کورورسک. حدود نظر سنک ایچون او. الله ایچون ایچون نقص می بو؟ هیچ‌ده دکل. اما سن عقلک ایله تعمیق ایدرده حسکی تصحیح ایدرسک. ماورای محسوساتده نه وار آکلا رسک. او آیری مسئله. سن قلبکی تصفیه‌ایله باق اوقرت قراندن نه حقایق چیقاریرسک. ایشته حضرت مولانا ک متویسی. محض حکمت. جهان ایچنده جهان کوسترمش. بوتون مندرجات آیات بیناتدن، احادیث نبویه‌دن مقتبس. هپ او علوم لدنیه. امثال و عبرله طولو. سن نظر عامیانه ایله باقارسک. حروف و ظروفدن باشقه بر شی کورمزسک. صوکره عارف بالله نامتناهی حقایق چیقاریر...

افندم، احتیاجه کافی دکل.

افندی، سن احتیاجکی بیلیمورسک. نه ایسته به جکی بیلیمورسک. الله بر چوق شیئی سنک مساعیکه معلق قیلش. اعتراضه قالدیشه‌حق اولورسک اعتراضک پایانی یوق. بوقفایله هیچ برشی اعتراضدن قورتولماز. ایش نقطه استقامتده. ادب محمدی نقطه‌سند طوروب غشاوه غفلتی قالدیرمه‌ده. بوقسه هیچ بیلمدیکی شلرم کندی علامه‌بی مدانی قیاس ایدرک آتوب طومق، جهلدن باشقه بر شی دکلدر.

دائماً بویله جرأتلردن توفی ایتک لازمدر. «ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار».